

Оксана Юхта,

здобувач Інституту законодавства
Верховної Ради України

УДК 349.3

Аспекти правового регулювання необхідності забезпечення поняття «охорона прав дитини»

Законом України «Про охорону дитинства», який є спеціальним нормативно-правовим актом у сфері забезпечення прав, свобод та законних інтересів дитини, також закріплюються окремі норми щодо необхідності забезпечення повноцінного морального та духовного розвитку дитини. Серед таких приписів слід насамперед виділити ч. 1 ст. 12, яка закріплює, що батьки або особи, які їх замінюють, мають право і зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток, навчання, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей, поважати гідність дитини, готувати її до самостійного життя та праці. Також, ч. 4 ст. 20 зазначеного Закону встановлює, що забороняється пропагування у засобах масової інформації культу насильства і жорстокості, розповсюдження порнографії та інформації, що зневажає людську гідність і завдає шкоду моральному благополуччю дитини.

Незважаючи на вказані позитивні аспекти правового регулювання відносин у сфері забезпечення та

захисту прав, свобод і законних інтересів дитини, відкритим у національному законодавстві залишається питання щодо необхідності забезпечення, передусім, інтересів дитини при виникненні будь-яких відносин, пов'язаних з реалізацією дитиною своїх різноманітних потреб. Справа в тому, що жоден нормативно-правовий акт, який є чинним в Україні, не визначає, що слід розуміти під інтересом дитини, який є превалюючим над інтересами батьків та будь-яких інших осіб. Водночас, національне законодавство, в тому числі і Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р., яка ратифікована Верховною Радою України, а отже, має пріоритет по відношенню до будь-яких національних законів (крім Конституції України), однозначно закріплює примат інтересів дитини щодо будь-яких інших суб'єктів права. Так, ч. 1 ст. 3 Конвенції встановлено, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи

законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини [1]. Частина 2 статті 155 Сімейного кодексу України визначає, що батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини, а ч. 3 ст. 11 Закону України «Про охорону дитинства» зазначає, що предметом основної турботи та основним обов'язком батьків є забезпечення інтересів своєї дитини.

Виходячи з зазначеного, цілком вірогідною може бути практична ситуація, особливо в державах, які перебувають на перехідному етапі свого розвитку, коли питання щодо забезпечення інтересів дитини в тих чи інших відносинах може вирішуватися лише формально, не враховуючи при цьому норм законодавства, спрямованих на забезпечення нормального фізичного та культурного розвитку дитини як особистості, а також традиційних для українського суспільства соціокультурних чинників.

З урахуванням вказаного, а також того беззаперечного факту, що корисні інтереси дитини є пріоритетними по відношенню до інтересів будь-кого та повинні у зв'язку із цим охоронятися законом, все ж статтю 1 Закону України «Про охорону дитинства» вважаємо за доцільне, доповнити абзацом 19, у якому визначити поняття «законний інтерес дитини». При цьому під законним інтересом дитини пропонуємо розуміти «об'єктивно-суб'єктивно обумовлений мотив діяння (дії або бездіяльності) дитини, що охороняється законом, визначає напрямок її поведінки та спрямований на досягнення нею повноцінного фізичного, інтелектуального, культурного і соціального розвитку з урахуванням традиційних моральних засад суспільства».

Необхідно зазначити, що запропоноване визначення поняття «законний інтерес дитини» повністю кореспондується з тлумаченням змісту поняття «охоронюваний законом

інтерес», що дається у Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень ч. 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004. Так, відповідно до цього Рішення «охоронюваний законом інтерес (законний інтерес) – це прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, зумовлений загальним змістом об'єктивний і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб, які не суперечать Конституції і законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності, розумності та іншим загальноправовим засадам» [2]. Отже, законодавство не може охороняти інтереси дитини, якщо вони суперечать або шкодять її повноцінному розвитку.

Аргументуючи необхідність введення зазначеної норми до Закону України «Про охорону дитинства», вважаємо за доцільне звернути увагу на наступне:

1) діти, тобто фізичні особи віком до 18 років, володіють або частковою (віком до 14 років), або ж неповною цивільною дієздатністю (віком від 14 до 18 років), тобто здатністю своїми діями набувати для себе права та обов'язки, а також нести відповідальність за їх невиконання або порушення. Загальні правила часткової та неповної цивільної дієздатності вписані у статтях 31 і 32 Цивільного кодексу України. Так, дитина віком до 14 років має право лише на самостійне вчинення дрібних побутових правочинів та здійснювати особисті немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності, що охороняються законом. Що ж до неповної цивільної дієздатності не-

повнолітніх дітей віком від 14 до 18 років, то вона, по-перше, також суттєво обмежена у порівнянні з повною цивільною дієздатністю повнолітніх осіб і, по-друге, містить вичерпний перелік дій, які можуть самотійно вчиняти такі неповнолітні.

Крім цього, відмінністю між частковою та неповною цивільною дієздатністю у

дитини відповідного віку є також і те, що дитина віком до 14 років взагалі не несе відповідальності за завдану нею шкоду, а неповнолітня особа самотійно несе відповідальність за порушення договору, укладеного нею самотійно відповідно до закону або за згодою батьків (усиновлювачів), або піклувальника, а також за завдану нею шкоду [3].

Слід зазначити, що закріплюючи такі обмеження у можливості самотійного здійснення дитиною своїх прав, законодавець виходив з об'єктивної неможливості дитини повністю усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними в силу багатьох факторів і, насамперед, недостатньої сформованості свідомості, знань та адекватних життєво необхідних якостей дитини, що забезпечують їй «путівку» у повноцінне майбутнє доросле життя.

У цьому контексті необхідно звернути увагу на те, що чинне законодавство, зокрема, Сімейний кодекс України та Закон України «Про охорону дитинства» дещо розширює обсяг дієздатності дітей. Так, частини 3 та 4 статті 152 Сімейного кодексу України визначають, що дитина має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів до органу опіки та піклування, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій (при цьому вік дитини немає значення), а з 14 років дитина має право звертатися за захистом своїх прав та інтересів безпосередньо до суду. Крім цього, ч. 2 ст. 9 Закону України «Про охорону дитинства» закріплено, що діти мають право звертатися до органів державної

влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, засобів масової інформації та їх посадових осіб із зауваженнями та пропозиціями стосовно їхньої діяльності, заявами та клопотаннями щодо реалізації своїх прав і законних інтересів та скаргами про їх порушення (при цьому вік дитини також немає значення). Отже, з метою забезпечення належної реалізації, охорони та захисту прав і законних інтересів дітей законодавство наділяє їх частковою адміністративною та цивільно-процесуальною дієздатністю, не враховуючи при цьому особливостей їх свідомості та волі, які далеко не завжди можуть бути достатньо сформовані для участі у подібних складних за своїм змістом правовідносинах, особливо судово-процесуальних.

Продовжуючи вказану думку, слід звернути увагу і на той факт, що за загальним правилом юридичну відповідальність за правопорушення, що вчиняються дітьми, несуть їх батьки або особи, які їх замінюють. Винятки з цього правила становлять лише окремі норми щодо конкретних видів юридичної відповідальності (наприклад, кримінальна, адміністративна, цивільна). Більше того, законодавством справедливо встановлено, що батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за створення умов, необхідних для всебічного розвитку дитини (ч. 2 ст. 8 Закону України «Про охорону дитинства»); на кожного з батьків покладається однакова відповідальність за вихованні, навчання і розвиток дитини (ч. 1 ст. 12 Закону України «Про охорону дитинства»); батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за порушення прав і обмеження законних інтересів дитини на охорону здоров'я, фізичний і духовний розвиток, навчання, невиконання, невиконання та ухилення від виконання батьківських обов'язків відповідно до закону (ч. 6 ст. 12 Закону України «Про охорону дитинства»).

Зазначене також переконливо свідчить про недостатню сформованість волі та свідомості дитини, внаслідок чого вона не може самостійно нести юридичну відповідальність, оскільки в силу своїх вікових особливостей дитина об'єктивно не може повністю усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. У зв'язку із цим, дитина об'єктивно не може самостійно забезпечити належну реалізацію названих вище прав і свобод та цілком виправданим й обгрунтованим є покладення відповідальності за таке забезпечення на батьків або осіб, які їх замінюють. Однак поняття «інтерес дитини» виходить за межі поняття «суб'єктивне право дитини» і далеко не завжди може бути пов'язаний з реалізацією закріплених у законодавстві та міжнародних договорах прав дитини, а в окремих випадках, може прямо суперечити змісту таких прав (наприклад, інтерес підлітка до вживання цигарок, алкоголю чи легкодоступних наркотичних або психотропних речовин прямо суперечить його праву на охорону здоров'я, а інтерес до забороненої інформації, зокрема, порнографії, суперечить його праву на належний культурний, моральний або духовний розвиток).

З урахуванням зазначеного та з метою уникнення можливих зловживань дитиною власними інтересами, а також формального підходу правозастосовних органів і, особливо, судів до вирішення тих чи інших спірних ситуацій, пов'язаних із задоволенням тих чи інших інтересів дитини, вважаємо за доцільне чітко встановити на законодавчому рівні поняття «законний інтерес дитини»; аргументом на користь доповнення Закону України «Про охорону дитинства» нормою-дефініцією, яка визначає поняття «законний інтерес дитини», слугує також і те, що початок III тисячоліття нової ери характеризується надто швидкими темпами формування глобального інформаційного суспільства, у якому інформація та інформаційні послуги

стають фундаментом розвитку сучасної світової цивілізації. При цьому формування такого інформаційного суспільства багато в чому коригує державне управління у відповідних сферах та галузях життя, а також ставить перед вченими та громадськістю велику кількість питань, адекватну відповідь на які ще поки не знайдено. Так чи інакше, але беззаперечним є факт, що вільний і належним чином неконтрольований обмін інформацією у світових віртуальних та телекомунікаційних мережах істотно впливає на свідомість та волю практично всіх громадян і, особливо, дітей. Як наслідок, суттєво трансформується культурна та духовна складова розвитку дитини, яка є необхідною для її нормального розвитку та відповідає за такі життєво необхідні орієнтири дитини та будь-якої людини, як чітке розуміння категорій, «добро» і «зло», а також за усвідомлення цінності життя, любові, доброчинності, гідності, справедливості, милосердя, миру тощо.

Таким чином, на теперішній час існує велика небезпека негативного впливу на свідомість і волю дитини через вільний обмін та розповсюдження інформації, особливо через мережу Інтернет, якою вже починають активно користуватися малолітні діти, внаслідок чого суттєво можуть трансформуватися їх інтереси, а тому дитина просто не зможе самостійно усвідомити, які інтереси є для неї корисними, а які – ні.

Необхідно також визнати, що законодавче закріплення поняття «законний інтерес дитини» дасть змогу більш ефективно реалізовувати положення Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», звівши до мінімуму можливі зловживання при застосуванні таких законодавчо закріплених і достатньо абстрактних понять, як «насильство в сім'ї» взагалі, та «психологічне насильство» зокрема. Хоча, безумовно, проблеми такого ганебного явища як сімейне насильство щодо дітей має вирішуватися системно,

комплексно, в контексті культурного та духовного виміру існування українського суспільства і лише тоді відповідна правореалізаційна робота дасть якісні позитивні результати.

Крім цього, у контексті питання, що розглядається, доцільно також звернути увагу і на проблему усиновлення дитини іноземцями, які перебувають в одностатевих шлюбах, що останнім часом легалізуються та отримують державне визнання у країнах світу і, насамперед, країнах Західної Європи. Якщо розглянути дану проблему з точки зору сучасного національного законодавства України, то на перший погляд здається, що вона вирішена на належному рівні, оскільки абзацом 2 частиною 3 статті 211 Сімейного кодексу України встановлено, що усиновлювачами не можуть бути особи однієї статі. Водночас, слід звернути увагу, що дана норма, на нашу думку, є занадто абстрактною, щоб бути надійним керівництвом для практики, виходячи з таких міркувань:

поза увагою законодавця в даному випадку залишається питання щодо одностатєвого шлюбу, який уклали іноземці відповідно до законодавства держави, громадянами якої вони є;

окрема (спеціальна) стаття Сімейного кодексу України, яка присвячена визначенню переліку осіб, які не можуть бути усиновлювачами (стаття 212), не містить юридичного обмеження щодо можливості усиновлення дитини в Україні іноземцями, що перебувають у зареєстрованому одностатєвому шлюбі відповідно до законодавства іноземної держави, громадянами якої вони є;

лютого 2011 року Україна із застереженням та заявою ратифікувала Європейську конвенцію про усиновлення дітей (переглянуту) від 27 листопада 2008 року, частина 2 статті 7 якої закріплює можливість держав поширювати дію цієї Конвенції на одностатєві пари, які одружені або перебувають у зареєстрованому партнерстві, а також поширю-

вати її дію на різностатєві й одностатєві пари, які разом проживають у постійних стосунках [4]. При цьому застереження і заява, з якими ратифікована вказана Конвенція, не стосуються частини 2 статті 7 Конвенції. Враховуючи норми статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р., яка закріплює примат норм міжнародних договорів над нормами чинного законодавства України (окрім Конституції України), можна дійти висновку, що усиновлення дитини іноземцями, які перебувають, наприклад, в одностатєвому зареєстрованому шлюбі відповідно до законодавства держави, громадянами якої вони є, все ж можливе. Посилання ж на норму статті 51 Конституції України, згідно з якою шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка, а також на визначення шлюбу, яке дається у частині 1 статті 21 Сімейного кодексу України, відповідного до якого шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований в органі державної реєстрації актів цивільного стану, в цілому не знімає цієї проблеми, оскільки дані норми поширюються лише на шлюби, що укладаються в Україні, а в даному випадку має місце так званий іноземний елемент, який проявляється у наявності іноземних осіб, які бажають стати усиновлювачами дитини з України і офіційно уклали одностатєвий шлюб у державі, громадянами якої вони є, та відповідно до законів такої держави.

Слід звернути особливу увагу, що вказана Конвенція встановлює можливість усиновлення дітей так званими «шведськими сім'ями», які можуть бути і різностатєвими, разом проживати, але мати постійні стосунки, в тому числі статєві групі. Зазначене також зовсім не узгоджується з традиційною для українського суспільства мораллю, а також з відповідними релігійними та звичаєвими нормами, що історично склалися в українському суспільстві.

Як бачимо, чинне законодавство України однозначно не врегульовує питання щодо неможливості бути усиновлювачами іноземним громадянам, які перебувають в одностатевому шлюбі, а також зовсім не містить заборони на усиновлення дитини різностатевими та одностатевими парами, які разом проживають у постійних стосунках, тобто заборону на усиновлення українських дітей так званими «шведськими сім'ями».

У зв'язку із зазначеним та враховуючи те, що Конвенція надає право, а не зобов'язує держави поширювати її дію на одностатеві пари і так звані «шведські сім'ї», пропонуємо доповнити частину 1 статті 212 Сімейного кодексу України пунктом «14», у якому передбачити наступне: не можуть бути усиновлювачами особи, які: «14) є іноземцями, які перебувають в одностатевому шлюбі або в одностатевому партнерстві (цивільному шлюбі), а також іноземці, які перебувають у різностатевих та/або одностатевих шлюбах чи партнерствах (цивільних шлюбах) і разом проживають у постійних стосунках».

Крім зазначеного, варто також наголосити і на такій важливій проблемі сьогодення як захист дітей від шкідливої інформації, яка може завдати шкоду їх здоров'ю та розвитку. Загальновідомо, що сучасний технологічний розвиток на перше місце висунув проблему правового забезпечення інформаційної безпеки держави, неодмінною складовою якої є інформаційна безпека підростаючого покоління. При цьому весь суспільний обіг інформації регулюється багатьма видами соціальних норм, основними серед яких є: правові та моральні. Однак, якщо в минулих століттях правовий обіг інформації охоплював лише найбільш важливу частину суспільного обігу інформації, то в сучасних умовах назріла нагальна необхідність розширення кола інформаційно-комунікативних відносин, що мають підпадати під правове регулювання. Особливо, ця

проблема стосується проблем правового регулювання інформаційного обігу та комунікації у всесвітній мережі Інтернет, до якої в наш час долучаються діти вже навіть дошкільного віку.

Слід наголосити, що складність забезпечення ефективності правового регулювання мережі Інтернет не тільки і навіть не стільки полягає у відсутності систематизованого або узгодженого законодавства, що регулює відповідні види відносин у Всесвітній мережі, скільки в об'єктивних особливостях та закономірностях функціонування самого Інтернету, які фактично «дозволяють» будь-кому анонімно робити в цій інформаційній мережі загального користування що завгодно. При цьому в найбільшій мірі Інтернет підриває майже всі основні традиційні принципи юридичної відповідальності, які слугують вихідними засадами застосування компетентними органами державної влади санкцій правових норм до відповідних правопорушників (наприклад, принципи невідворотності, персоніфікації, своєчасності, обґрунтованості та, як наслідок, законності застосування юридичної відповідальності певного виду до правопорушника). Саме фактична неможливість законного притягнення до юридичної відповідальності правопорушника у мережі Інтернет, що особливо проявляється на прикладі адміністративної та кримінальної відповідальності, зумовлює майже безмежну свободу дій, яку нині можна спостерігати у віртуальному кіберпросторі.

Враховуючи те, що будь-яка дитина внаслідок об'єктивної недостатньої сформованості своєї свідомості є вразливою, а отже, значно більше за дорослих та дієздатних осіб дитина піддається впливу з боку відповідних джерел інформації, в сучасних умовах вже фактично побудованого глобального інформаційного суспільства потрібно ретельно підходити до питання захисту дітей від інформації, яка може завдати шкоди їх здоров'ю

та розвитку. У таких умовах особливо небезпечною для дитини є саме Всесвітня мережа Інтернет, яка і дотепер у будь-якій сучасній державі залишається фактично неконтрольованим «інформаційним майданчиком», на якому має місце абсолютно вільне поширення будь-якої інформації. Складність вирішення вказаних проблем за допомогою формально визначених правових норм полягає насамперед у тому, що в Інтернеті чи не найбільше має місце «зіткнення» протилежних інтересів відповідних суб'єктів, у зв'язку з чим навіть на сьогодні дана проблема поки що є лише предметом численних дискусій, а не практичних дій. Однак Інтернет – це не єдине джерело поширення, обробки та зберігання інформації у відповідній формі, яким все більше користуються діти, адже разом з Всесвітньою мережею розвиваються також і такі джерела інформації, як телебачення, радіо, преса, мобільний зв'язок тощо. Вказані джерела інформації також не залишаються осторонь уваги дітей, а тому, на нашу думку, на сьогодні в Україні вже існує нагальна потреба у прийнятті спеціального закону щодо захисту дітей від інформації, яка може зашкодити їх здоров'ю та розвитку.

У цьому контексті цікавим є розгляд міжнародного досвіду спроб вирішити дане питання на нормативно-правовому рівні. Зокрема, 03 грудня 2008 року Міжпарламентська Асамблея держав-учасниць СНД прийняла Модельний закон «Про захист дітей від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку» [5], який встановлює правові та організаційні основи державної політики і міжнародного співробітництва держав-учасниць СНД у сфері забезпечення інформаційної безпеки дітей з урахуванням загальновідомих принципів і норм міжнародного права, в тому числі закріплених в Конвенції ООН про права дитини та Модельному законі держав-учасниць СНД «Про основні гарантії прав дитини в державі».

Найважливішими, на нашу думку, положеннями даного Модельного закону є встановлення 11 принципів державної політики у сфері захисту дитини від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку; нормативне визначення на міжнародному рівні таких понять, як: «вікова категорія інформаційної продукції», «вікова класифікація інформаційної продукції», «демонстрація жорстокості», «демонстрація насильства», «доступ дитини до інформації», «доступний для дитини час», «інформаційна безпека дітей», «інформаційна продукція, призначена для дітей», «інформація, що дискредитує соціальний статус сім'ї», «інформація, що завдає шкоду здоров'ю та розвитку дітей», «інформація, що провокує дітей на антисуспільні та протиправні дії», «інформація, що провокує дітей на дії, потенційно небезпечні для їх життя і здоров'я», «інформація, що провокує дітей на кримінально карані діяння (злочини)», «інформація, що включає в себе ненормативну лексику», «пропаганда антисуспільних та протиправних дій», «пропаганда насильства та жорстокості», «пропаганда злочинів» тощо; закріплення критеріїв визначення інформаційної продукції для відповідної вікової категорії дітей; визначення додаткових вимог до розповсюдження інформаційної продукції з використанням інформаційно-телекомунікаційних мереж загального користування, в тому числі через мережу Інтернет, а також додаткових вимог до розповсюдження комп'ютерних та інших електронних ігор; встановлення вимог до експертизи інформаційної продукції з метою здійснення її вікової класифікації та маркування тощо.

Слід зазначити, що принципи державної політики України у сфері захисту дитини від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку, відповідають європейським стандартам у цій сфері, що закріплені у міжнародних конвенціях. Серед цих

принципів потрібно насамперед виділити:

принцип пріоритетності прав і законних інтересів дітей, забезпечення державою їх особливого захисту;

створення державою умов обігу інформаційної продукції, яка є безпечною для життя і здоров'я дітей та забезпечує їх повноцінний розвиток і соціалізацію;

пріоритетності прав дитини на охорону моральності, здоров'я та забезпечення повноцінного розвитку перед інтересами забезпечення свободи слова та масової інформації, іншими правами і свободами дорослих споживачів інформаційної продукції, а також її виробників та розповсюджувачів;

недопустимості використання засобів масової інформації, інформаційно-телекомунікаційних мереж загального користування та інших засобів масової комунікації з метою пропаганди порнографії, насильства і жорстокості, наркотичних засобів та психотропних речовин, антисуспільної поведінки, для розповсюдження іншої інформації, обіг якої заборонений законами держави, для здійснення злочинів проти дітей з використанням інформаційних технологій;

поваги до історичних та інших традицій і культурних цінностей держави тощо.

Таким чином, при розробці відповідних нормативно-правових актів і насамперед закону про захист дітей від інформації, яка може завдати шкоду їх здоров'ю та розвитку, потрібно враховувати вже існуючі на міжнародному рівні акти, а також досвід їх впровадження у правових системах відповідних держав. Зокрема, це стосується і вищезазначеного Модельного закону «Про захист дітей від інформації, що завдає шкоду їх здоров'ю та розвитку».

Продовжуючи зазначені вище думки, варто наголосити на таку беззаперечну тезу, що ефективність правового регулювання відносин у

сфері забезпечення та захисту прав дитини в Україні багато в чому залежить від запозичення відповідних стандартів у зарубіжних країнах, насамперед європейських. Однак таке запозичення не може відбуватися шляхом простого перенесення правових норм з правових систем інших держав у національну правову систему України без здійснення їх відповідної адаптації, оскільки, навіть якщо запозичити в інших країнах ідеальну систему забезпечення та захисту прав дитини без урахування при цьому багатоманітної соціокультурної реальності українського суспільства, це може призвести до небажаних наслідків.

Дійсно, зарубіжний і насамперед європейський досвід є важливим, оскільки він дає змогу побачити варіативність нормативно-правових моделей забезпечення, охорони та захисту прав дитини, які застосовуються у різних державах, а також конкретну ефективність або неефективність їх впровадження у суспільну практику. Однак потрібно пам'ятати, що не існує повністю уніфікованих для різних цивілізацій та суспільств шляхів державно-правового розвитку. Особливого значення дана теза набуває у зв'язку з розвитком глобалізаційних процесів, які, якщо і повністю не знищують, проте суттєво трансформують національні культури, поступово просуваючи їх до глобального інформаційного та індивідуалізованого суспільства, наслідки формування якого викликають у широкої громадськості та представників наукової еліти дедалі більше питань, на які ще не знайдено належної та адекватної відповіді. Саме тому у науковій літературі небезпідставно акцентується увага, що в умовах глобалізації необхідно добиватися посилення демократичного контролю за забезпеченням прав людини з пріоритетом прав дитини, особливо тих дітей, які є найбільш беззахисними (дітисироти, діти-інваліди тощо) [6,

с. 297], оскільки діти – це майбутнє всього людства.

У цьому контексті слід погодитися з Н. Крестовською, яка зазначає, що «забезпечення прав дитини відноситься до глобальних проблем сучасності, у вирішенні яких зацікавлена вся світова спільнота. Цей інтерес пояснюється визначальною роллю підростаючого покоління в гарантуванні життєздатності суспільства і прогнозуванні його майбутнього розвитку. Проте слід визнати, що жодна держава у світі не може претендувати на роль зразка в області дотримання прав дитини. Навіть для найдемократичніших та еконо-

мічно розвинених держав характерні зростання правопорушуваності, а подекуди й злочинності неповнолітніх, наявність сімей з низьким життєвим рівнем, смертність дітей через недостатнє харчування та недостатнє медичне обслуговування, наявність безпритульних дітей. Усі ці чинники доводять неможливість вирішення проблем дитинства тільки національними засобами і викликають необхідність об'єднання зусиль світової спільноти в цілому, що і обумовило виникнення інституту міжнародно-правового захисту прав дитини [7, с. 164-165].

Список використаних джерел

1. *Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року* // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021?test=dCCMfOm7xBWMqABEZixuVcjrN14ics80msh81e6.
2. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 01.12.2004р. № 18-рп/2004* // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/vO18p710-04/print1360088304531329>.
3. *Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року* // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1370038576095860>.
4. *Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута) від 27 листопада 2008 року* // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_al7/print1370038576095860.
5. *Модельний закон Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию» от 03 декабря 2009 года* // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_m85/print1370038576095860.
6. *Ксиротирис В.* Проблемы защиты прав ребёнка в условиях глобализации / В.Ксиротирис // Глобализация: конфликт или диалог цивилизаций? – М.: Издательский дом «НОВЫЙ ВЕК»; Институт микроэкономики, 2002. – С. 292-297.
7. *Крестовська Н. М.* Ювенальне право України: історико-теоретичне дослідження: монографія / Н. М. Крестовська. – О.: Фенікс, 2008. – 332 с.

Юхта О. Г. Аспекти правового регулювання необхідності забезпечення поняття «охорона прав дитини»

У статті розкрито правовий аспект поняття «охорони прав дитини», створення основних засад законодавчого механізму забезпечення охорони прав дітей та про-

аналізовано проблеми, що потребують вирішення не тільки національними засобами, а й увагою та досвідом світової спільноти

Ключові слова: охорона прав, захист прав, інтерес дитини, законодавство, юридичне забезпечення, інформаційна безпека, форми насильства, правові норми

Юхта О. Г. Аспекты правового регулирования необходимости обеспечения понятия «охрана прав ребенка»

В статье раскрыт правовой аспект понятия «охраны прав ребенка», создание основных принципов законодательного механизма обеспечения охраны прав детей и проанализированы проблемы, требующие решения не только национальными средствами, но и вниманием и опытом мирового сообщества.

Ключевые слова: охрана прав, защита прав, интерес ребенка, законодательство, юридическое обеспечение, информационная безопасность, формы насилия, правовые нормы

Yuchta O. Aspects of the need for legal regulation of the concept of "protection of the rights of the child"

The article presents an analysis of legal aspects of the concept of "protection of the rights of the child", basic principles of the legal mechanisms to protect the rights of children, and primary issues to be addressed by national legal means as well as international community measures.

Key words: safeguarding of rights, protection of rights, child's interests, legislation, legal support, information safety, forms of violence, legal norms